

5. Організація державної служби України: теорія та практика: навчальний посібник / за заг. ред. М.О. Багмета, М.С. Іванова, В.С. Фуртатова. Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 244 с.

6. Корнута Р. Окремі особливості правового регулювання публічної служби Німеччини. Проблеми реформування державного управління: зб. наук. пр. К.: Вид-во УАДУ, 2000. С. 129–170.

7. Михненко А.М., Гончарук Н.Т., Прокопенко Л.Л. Шляхи вдосконалення підготовки державних службовців у контексті європейської інтеграції України. Командор. 2005. № 1. С. 9–13.

УДК 341

ДУБОВИК В.Б.

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ МОНІТОРИНГОВОЇ МІСІЇ ОБСЄ В УКРАЇНІ ТА ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В АР КРИМ

Із використанням сучасної правничої методології проаналізовано особливості правових механізмів взаємодії Спеціальної моніторингової місії Організації безпеки та співробітництва в Європі та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим в умовах розвитку системи національної правничої доктрини. Визначено особливості обміну інформацією в рамках встановлених повноважень Представництва, вказано на правові наслідки такої взаємодії в умовах тимчасової окупації Кримського півострова.

Ключові слова: міждержавний конфлікт, Організація безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), правовий статус ОБСЄ, Представництво Президента України в АР Крим, Спеціальна моніторингова місія (СММ), тимчасово окуповані території.

С использованием современной юридической методологии проанализированы особенности механизмов взаимодействия Специальной мониторинговой миссии Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе и Представительства Президента Украины в Автономной Республике Крым в условиях развития системы национальной юридической доктрины. Определены особенности обмена информацией в рамках установленных полномочий Представительства, указано на правовые последствия такого взаимодействия в условиях временной оккупации Крымского полуострова.

Ключевые слова: временно оккупированные территории, межгосударственный конфликт, Организация безопасности и сотрудничества в Европе (ОБСЕ), правовой статус ОБСЕ, Представительство Президента Украины в АР Крым, Специальная мониторинговая миссия (СММ).

The specialty of the legal mechanisms of interaction between the Special Monitoring Mission of OSCE and Mission of President of Ukraine in the AR Crimea in conditions of development of national legal doctrine system are researched in the article using the modern legal methodology. The specialties of the data exchange in the framework of the established competence of the President's Mission are determined, the legal consequences of such interactions are pointed in conditions of the temporal occupation of the Crimean peninsula.

Key words: interstate conflict, Mission of President of Ukraine in the AR Crimea, Organization on Security and Co-operation in Europe (OSCE), OSCE legal statute, Special Monitoring Mission, temporally occupied territories.

Актуальність теми. Сучасні дослідники відзначають, що правове забезпечення безпеки та співпраці на європейському просторі є важливою проблемою, яка не може отримати остаточного розв'язання суто в рамках сучасного міжнародного або європейського права [13, с. 4]. Формат загроз міжнародній, колективній і національній безпеці визначає розроблення й реалізацію специфічних механізмів співпраці та взаємодії європейських держав, регулятори яких мають національний адміністративний і політичний наддержавний характер [1, с. 204; 12, с. 16]. Особливої актуальності це питання набуває в умовах міждержавних конфліктів в Європі, яскравим прикладом яких є незаконна окупація та спроба анексії території Кримського півострова.

Стан наукового дослідження. За наведених обставин, в умовах активної участі України у діяльності Організації з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ), діяльності в Україні Координатора проектів ОБСЄ та Спеціальної моніторингової місії (СММ) цієї організації, питання взаємодії СММ ОБСЄ з компетентними органами державної влади у вітчизняній правничій доктрині набуває особливої актуальності; його вирішення на прикладі аналізу взаємодії СММ ОБСЄ із Представництвом Президента України в АРК (далі – Представництво) варто визначити як мету цієї статті. Для її досягнення необхідно визначити формат оцінки статусу СММ ОБСЄ, зазначити статистичні та динамічні показники її діяльності у кримському вимірі, дослідити фактичну взаємодію СММ ОБСЄ із Представництвом, визначити правові механізми та наслідки такої взаємодії. Варто зазначити, що питання статусу ОБСЄ порушувалися у працях окремих радянських, пострадянських та західних авторів, таких як С. Брандер, Л.О. Іваніщенко, Г.В. Ігнатенко, В.О. Карташкін, В.О. Мазов, О.Б. Макаренко, Г.Н. Макарова, С.О. Малінін. Серед вітчизняних авторів можна виділити лише кілька публікацій Б.В. Бабіна, В.О. Клочкова, Д.П. Кулеби, Д.В. Лобова, М.М. Хоменка.

Виклад основного матеріалу. На жаль, вказані доктринальні пропозиції не були до початку російської агресії втілені в практику; навіть після 2014 р. увага наукової спільноти до діяльності ОБСЄ в Україні залишається мінімальною, попри ключову роль цієї організації у міждержавному конфлікті. Це можна пояснити, насамперед, пострадянським підходом вітчизняної правової доктрини до статусу, мандата, процедур та механізмів ОБСЄ, який не дозволяє повноцінно оцінити феномен цієї структури у політико-правовій реальності ХХІ ст. Таким чином, роль СММ ОБСЄ в Україні, статус ОБСЄ як ключової міжнародної структури, задіяної для моніторингу подій в рамках зазначеного конфлікту, потребує на окремі комплексні наукові дослідження.

21 березня 2014 р. Постійна Рада ОБСЄ на прохання українського уряду і за рішенням всіх 57 держав-учасниць ОБСЄ ухвалила рішення направити в Україну Спеціальну моніторингову місію, що складатиметься з цивільних неозброєних спостерігачів. Цілі роботи місії – це збір інформації, звіт про ситуацію з безпекою та встановлення фактів, зокрема, про конкретні події на місцях. Спостерігачі спілкуються з різними групами громадськості – з представниками влади на всіх рівнях, громадянського суспільства, етнічних і релігійних груп, місцевих громад і органів місцевого самоврядування. Основне завдання місії полягає у допомозі Україні щодо зниження рівня напруженості та сприяння діалогу між усіма сторонами конфлікту [25].

Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та ОБСЄ про розміщення СММ ОБСЄ було підписано у Відні 14 квітня 2014 р. та ратифіковано Законом України від 29 травня 2014 р. № 1282-VII. За ч. 2, 3 ст. 3 цього Меморандуму Уряд України має надавати сприяння у встановленні та підтриманні контактів СММ ОБСЄ та її членів з центральними та місцевими органами влади та не перешкоджає контактам СММ ОБСЄ з політичними партіями та неурядовими організаціями, а також окремими особами та групами громадян; також СММ ОБСЄ отримала право ініціювати та підтримувати такі контакти за власною ініціативою. При цьому всім членам СММ ОБСЄ гарантувалася свобода пересування та подорожі всією територією України без попереднього повідомлення [14].

Станом на кінець 2017 р. СММ ОБСЄ складається з близько 700 цивільних неозброєних спостерігачів з більш ніж 40 держав-учасниць ОБСЄ. Також у місії працюють співробітники з України, які обіймають посади перекладачів, радників та адміністративного персоналу. Згідно з мандатом місії Голова СММ має право збільшити кількість спостерігачів до тисячі. Мандат СММ ОБСЄ поширюється на всю територію України; головний офіс місії знаходиться у Києві. Команди спостерігачів працюють у 10 найбільших містах України: Дніпрі, Донецьку, Івано-Франківську, Києві, Луганську, Львові, Одесі, Харкові, Херсоні, Чернівцях. Також місія має кілька представництв та передових патрульних баз. У Донецькій і Луганській областях наразі працює майже 600 спостерігачів [25].

Одним з основних результатів роботи СММ ОБСЄ є щоденні звіти про роботу, присвячені здебільшого подіям на Сході України. Водночас у них періодично відзначається, що «СММ продовжує спостерігати за ситуацією в Херсоні, Одесі, Івано-Франківську, Харкові, Дніпрі та Чернівцях» [17]. У щоденних звітах питання тимчасово окупованого Криму порушується дуже рідко; наприклад, у звіті за 17 серпня 2016 р. вказано, що СММ ОБСЄ «продовжує спостерігати за ситуацією на трьох контрольних пунктах в'їзду-виїзду на адміністративному кордоні між материковою Україною і Кримом». Спостерігачі СММ у тому звіті відзначили, що «обстановка наразі спокійна» та що СММ «не зафіксувала збільшення руху військової техніки або особового складу ні через три пункти пропуску, ні в прилеглих районах» [15].

Крім щоденних звітів, СММ ОБСЄ здійснює тематичні звіти в межах власного мандата, протягом 2014–2017 рр. нею було оприлюднене більше десяти таких звітів, окремі з яких містять посилання на події в Криму. Так, у тематичному звіті «Внутрішньо переміщені особи в Україні» від 12 серпня 2014 р. СММ аналізувала діяльність обласних адміністрацій з допомоги новоприбулим переселенцям та відзначала відмінності між ВПО, які прибули з Криму та Сходу України. У цьому звіті за результатами інтерв'ю СММ ОБСЄ в тринадцяти областях України у червні–липні 2014 р. було висвітлено погляди близько 400 ВПО на проблему переміщення, а також їхні очікування щодо майбутнього, включаючи анкетування представників кримськотатарського народу. СММ ОБСЄ отримало сприяння у проведенні інтерв'ю з боку Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), місцевих органів влади України та кількох неурядових організацій [3].

Згадка про події в Криму містилася у тематичному звіті СММ ОБСЄ «Громадянське суспільство та криза в Україні» від 11 лютого 2015 р. [5], ВПО з Криму згадувалися й у тематичному звіті СММ ОБСЄ «Вплив кризи в Україні на її західні області» від 30 березня 2015 р. [4]. Перший спеціальний тематичний звіт СММ ОБСЄ з кримських питань «Свобода пересування через адміністративний кордон з Кримом» був оприлюднений 19 червня 2015 р. Звіт ґрунтувався на даних спостережень СММ, розмовах з переселенцями з Криму, а також на інформації, отриманій від різних співрозмовників за межами Криму в період з квітня 2014 р. до березня 2015 р. Цікаво, що в цьому звіті СММ ОБСЄ констатувала факт встановлення наприкінці лютого 2014 р. РФ своєї присутності в районах на території Херсонської області (на Арабатській стрілці, Чонгарі та півострові Ад), що тривало до кінця 2014 р. [24].

У цьому тематичному звіті СММ ОБСЄ отримувала інформацію від осіб, які перетинали лінію розмежування з тимчасово окупованим Кримом, від осіб, які постійно їздили в Крим на роботу, та від «значної кількості правозахисників, журналістів, кримських татар та людей, які відкрито заявляли свої проукраїнські погляди». У звіті згадувалося про те, що СММ ОБСЄ отримувала інформацію про інциденти на підконтрольній Росії стороні лінії розмежування, про інформацію від «громадської організації, що допомагає ВПО з Криму в Західній Україні», від Державної міграційної служби (щодо кількості адміністративних послуг, зокрема з міграційних питань, особам з Криму в органах служби). Окремо у звіті вказувалося, що «за даними Постійного Представника Президента України в АРК, що знаходиться у Херсоні, на 27 березня 2015 р. 20 382 ВПО з Криму проживають на території материкової України, з них 6 835 жінок, 6348 чоловіків, 5624 дітей та 1575 осіб зареєстрованих як «інваліди та особи похилого віку» [24].

Наступний тематичний звіт СММ ОБСЄ з кримських питань, а саме «Доступ до правосуддя в контексті конфлікту в Україні», оприлюднений в грудні 2015 р., містив численні посилання на законодавство України, згадки про аналіз рішень з Єдиного державного реєстру судових рішень України, про низку листів українських судів та Генеральної прокуратури України. Також як джерела інформації вказувалися представники неурядових організацій, державних нотаріальних контор, а також спілкування з окремими особами. Фактично СММ ОБСЄ здійснила аналіз впливу переміщення послуг у сфері юстиції і правосуддя на осіб, які мешкають у Криму та на материковій частині України [6].

У вказаних процесах особливу роль займає Представництво як орган, що діє на виконання ст. 139 розділу Х Конституції України «Автономна Республіка Крим». Представництво стало конституційним органом влади України, але без визначених в Основному Законі завдань та повноважень, які вочевидь мали випливати із конституційних повноважень Президента України. Втім, конституційний та адміністративно-правовий статус Представництва у вітчизняній науці досі не став предметом спеціальних комплексних досліджень. Діяльність Представництва як органу контролю держави та кадрові повноваження Постійного Представника були закріплені в ч. 4 ст. 5 та ч. 3 ст. 37 чинної Конституції АРК, прийнятій Верховною Радою АРК 21 жовтня 1998 р. та затвердженій Законом України від 23 грудня 1998 р. № 350-XIV [2; 19].

Нинішній конституційний статус Представництва було визначено спеціальним Законом України від 2 березня 2000 р. № 1524-III у чинній редакції. Закон України № 1524-III визначив, що Представництво є державним органом влади, утвореним з метою сприяння виконанню в АРК повноважень, покладених на Президента України і безпосередньо йому підпорядкованим, цей акт встановив функції Представництва. Після збройного захоплення державою-агресором Кримського півострова у лютому 2014 р. діяльність Представництва у місті Сімферополі вимушено припинено, керівництво Представництва залишило окуповану АРК [2; 22].

Розпорядженням Президента України від 16 травня 2014 р. № 865/2014-рп з метою забезпечення відновлення діяльності Представництва в умовах тимчасової окупації території України Представництво було розміщено у місті Херсоні, територіально наближеному до адміністративного кордону з тимчасово окупованою територією (ТОТ) України в АРК [9]. 24 травня 2014 р. указом Президента України № 487/2014 було затверджено структуру Представництва, що мала забезпечити його роботу в умовах тимчасової окупації Криму. Серед іншого до складу органу було запроваджено службу з питань ТОТ та службу з роботи з громадянами, які переселилися з ТОТ [20; 21]. Повноваження Представництва ці акти не змінювали [2].

З вересня 2014 р. Постійний Представник Президента України в АРК (далі – Представник) здійснювала періодичні контакти зі структурами ОБСЄ. Так, 5 вересня 2014 р. відбулася зустріч Представника із заступником голови СММ ОБСЄ в Україні Олександром Хугом з обговоренням допомоги Представництва ВПО з Криму та останніх статистичних даних моніторингу щодо адаптації таких ВПО. 24 жовтня 2014 р. Представник зустрілася із спостерігачами СММ ОБСЄ, було обговорено практичне виконання законодавства України про тимчасово окуповану територію України та напрями роботи Представництва в умовах підготовки до позачергових парламентських виборів в Україні 26 жовтня 2014 р.

23 січня 2015 р. Представник обговорила із спостерігачами СММ ОБСЄ ситуацію з правами людини в Криму та проблеми повернення колишніх засуджених, які відбували покарання на материковій частині України до місця постійного проживання на півострові. 9 лютого 2015 р. Представник обговорила зі спостерігачем СММ ОБСЄ практичне виконання законодавства України про ВПО та питання соціальної та психологічної адаптації ВПО з Криму.

2 березня 2015 р. Представник обговорила зі спостерігачами СММ ОБСЄ ситуацію з правами людини і національних меншин у Криму, можливості та інструменти ОБСЄ для вдосконалення моніторингу стану дотримання цих прав, заходи державної політики з підтримки ВПО з Криму. 14 липня 2015 р. Представник також обговорила порушення прав і свобод громадян, перспективи відповідного анкетування потерпілих з робочою групою ОБСЄ на чолі із заступником глави відділу БДПІЛ Омером Фішером [18].

Новий етап реалізації правозахисної функції Представництва настав після схвалення указу Президента України від 20 січня 2016 р. № 16/2016, затвердженим «з метою забезпечення додержання конституційних прав і свобод громадян України, які проживають на ТОТ або переселилися з неї та перебувають на території України» [16].

Представництву указом № 16/2016 приписувалося активізувати у взаємодії з центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування роботу щодо:

- сприяння додержанню прав і свобод людини та громадянина, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, стосовно громадян України, які проживають на ТОТ або переселилися з неї та перебувають на території України на законних підставах, зокрема вживати заходів щодо підтримки і забезпечення політичних, соціальних, інформаційних, культурних та інших зв'язків з громадянами України, які проживають на ТОТ;
- здійснення моніторингу додержання прав і законних інтересів громадян України, які переселилися з ТОТ та перебувають на території України на законних підставах, внесення в установленому порядку пропозицій щодо припинення, усунення та запобігання обмеженню та порушенню прав і законних інтересів таких осіб;
- вивчення соціально-економічних та політичних процесів на ТОТ, підготовки відповідних аналітичних матеріалів та подання їх на розгляд Президентів України;
- внесення пропозицій щодо підготовки проектів законів, актів Президента України з питань захисту прав та законних інтересів осіб, які переселилися з ТОТ і перебувають на території України на законних підставах, з інших питань компетенції Представництва;
- інформування громадськості про здійснення Президентом України повноважень щодо забезпечення додержання конституційних прав і свобод громадян України, які проживають на ТОТ та які переселилися з тимчасово окупованої території і перебувають на території України на законних підставах.

Указом № 16/2016 було затверджено нову структуру Представництва та граничну чисельність працівників у кількості 28 штатних одиниць, запроваджено службу міжнародних зв'язків Представництва [16].

20 січня 2016 р. Представник обговорила з СММ ОБСЄ тенденції згортання свободи слова та поглядів у Криму, зміни законодавства щодо ВПО, а також питання перетину громадянами адміністративного кордону з Кримом та поставок товарів на тимчасово окуповану територію. 14 квітня 2016 р. Представник обговорила з керівником групи спостерігачів СММ ОБСЄ у Херсоні Пітером Чілверзом ситуацію з порушенням прав і свобод людини в Криму, незаконну заборону діяльності Меджлісу кримськотатарського народу, питання державної політики, спрямованої на підтримку ВПО з Криму та громадян України в Криму.

1 червня 2016 р. Представник обговорила з групою спостерігачів СММ ОБСЄ права мешканців Криму на здобуття освіти на материковій частині України, питання оформлення довідки про взяття на облік ВПО, взаємодії Представництва з Прокуратурою АРК та Головним управлінням Національної поліції в АРК та місті Севастополі. 3 серпня 2016 р. Представник зустрілась з радниками Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин та обговорила питання повного згортання свободи слова на Кримському півострові, утиски і переслідування проукраїнськи налаштованих громадян, заборону діяльності на півострові Меджлісу кримськотатарського народу, викликів Кримській єпархії Української православної церкви Київського патріархату. Також порушувалися питання соціальних виплат ВПО та здобуття освіти мешканцями Криму.

14 листопада 2016 р. Представник обговорила з керівником групи спостерігачів СММ ОБСЄ у Херсоні питання проекту резолюції Генасамблеї ООН «Стан у сфері прав людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі», питання напрямів роботи служб Представництва. 31 травня 2017 р. Представник обговорила з керівником групи спостерігачів СММ ОБСЄ у Херсоні питання невиконання РФ наказу Міжнародного суду ООН у справі «Україна проти Росії», результати моніторингу Представництва з питання дистанційного здобуття мешканцями Криму освіти, питання реалізації державної політики на безвізові подорожі до країн ЄС для громадян України, що мешкають у Криму [18].

11 серпня 2017 р. Представник обговорила з керівником групи спостерігачів СММ ОБСЄ у Херсоні питання судилищ, які влаштовує РФ проти українців та кримських татар, моніторингу Представництва щодо додержання прав ВПО з Криму. Крім того, під час зустрічі Представник надала ОБСЄ власну позицію щодо учасників «Громадської ради з питань Криму», яка вимагала на відставку Представника. Після призначення Указом Президента від 17 серпня 2017 р. № 220/2017 нового Представника робота Представництва у вимірі взаємодії з міжнародними структурами активізувалася [7].

Зокрема, Представництво опрацьовує питання стану справ із дотриманням прав людини та інтересів держави на ТОТ України в АРК, прилеглих морських просторах, організації охорони та оборони окремих об'єктів в умовах російської агресії, забезпечення сталого розвитку районів, що межують з ТОТ України в АРК, протидії деструктивним діям держави-агресора у цих районах, протидії екологічному забрудненню та незаконному телерадіомовленню з ТОТ України в АРК, облаштування контрольних пунктів в'їзду-виїзду (КПВВ) на межі з ТОТ України в АРК, врегулювання питань переміщення через КПВВ речей громадян, тварин, тун та урн з прахом, виявлення фактів постачання на ТОТ України в АРК електроенергії та питної води, перетину КПВВ громадянами України, документи яких перебувають у стані оформлення, надання громадянам України, які проживають в ТОТ України в АРК або є ВПО з АРК, якісних адміністративних, інформаційних, освітніх, транспортних та юридичних послуг на материковій частині України, їх працевлаштування, забезпечення житлом, належного обліку таких осіб, отримання міжнародної технічної допомоги на реалізацію відповідних проектів, належне освоєння місцевою владою раніше виділеної технічної допомоги, удосконалення у цих сферах норм законодавства, відомчих актів та управлінської практики. Представництво з жовтня 2017 р. постійно надає керівнику групи спостерігачів СММ ОБСЄ у Херсоні інформацію про власну діяльність у вигляді англомовних публікацій на власному сайті, проводить постійні робочі зустрічі з представниками СММ ОБСЄ [7].

Наприклад, Представник під час зустрічі 31 січня 2018 р. з представниками СММ ОБСЄ в Україні обговорив широке коло питань, пов'язаних із забезпеченням прав громадян України, які проживають та переселилися з тимчасово окупованої території, механізми забезпечення публічного порядку та безпеки в зоні адміністративного кордону та прилеглих до нього населених

пунктах, що здійснюються структурними підрозділами Національної поліції, проблеми проходження контролю на КПВВ, зокрема щодо переваг системи біометричного контролю, яка значно спрощує вказану процедуру.

Представник ознайомив СММ ОБСЄ з організацією діяльності та процесом створення мережі Центрів надання адміністративних послуг, які надаватимуть повний спектр послуг з оформлення паспортних документів громадянам України, у наближених до Криму районах на території Херсонської області, зокрема в Генічеському та Чаплинському районах, містах Херсоні та Каховка. Представник розповів делегації про поточну діяльність Представництва, про надання гуманітарної, медичної допомоги сім'ям політ'язнів, допомоги з оформлення документів та первинної правової допомоги. Було обговорено надання медичної допомоги, реєстрації актів цивільного стану, проходження військової служби для ВПО та громадян України, які прибувають з Криму [9].

Починаючи з осені 2017 р. міжнародні зв'язки Представництва активізувалися у вимірі участі у заходах ОБСЄ європейського рівня. Так, 18 жовтня 2017 р. Перший заступник Представника взяв участь у Конференції високого рівня БДПІЛ ОБСЄ «Протидія нетолерантності, дискримінації та ненависті стосовно мусульман як комплексне реагування», присвяченій десятиріччю Кордобської конференції та декларації ОБСЄ у Відні. Представництво взяло участь у опрацюванні рекомендацій за підсумками роботи міжнародної конференції із метою включення в них положень, що засуджують дії Росії стосовно кримськотатарського народу. Пропозиції Представництва було надано до БДПІЛ ОБСЄ та до міжнародних експертів з нагоди Конференції [23].

2 листопада 2017 р. Представник узяв участь у роботі Додаткової наради БДПІЛ ОБСЄ у Відні «Роль вільних медіа у комплексному підході до безпеки». Борис Бабін доповів делегаціям держав-учасниць, посадовим особам та експертам ОБСЄ на першій сесії наради про ситуацію, що склалася із свободою медіа в Криму, особливу увагу зосередивши на питаннях заборони україномовних та обмеженнях діяльності кримськотатарських медіа, аспектах неправомірного мовлення з окупованої території на суміжній території Херсонщини, розпалювання мови ворожнечі та агресивної пропаганди.

У рамках Додаткової наради БДПІЛ Представник взяв активну участь у проведенні сайд-івену «Заборона свободи слова та свободи медіа для корінних народів в окупованому Криму» Кримськотатарським ресурсним центром із залученням кримських журналістів, які постраждали від тимчасової окупації АРК. Доповіді про ситуацію інформаційного гетто в Криму, мову ненависті у підконтрольних РФ кримських медіа, про порушення інформаційних прав корінного народу та про ескалацію російського мовлення з окупованих територій були надані дипломатам ЄС, Австрії, Болгарії, Великобританії, Грузії, Італії, Литви, США, Чорногорії, Швеції та інших країн-учасниць. Державам-учасницям та органам ОБСЄ було запропоновано опрацювання проектів технічної допомоги з питань оцінки контенту локальних друкованих видань Криму, які відсутні в мережі Інтернет, оцінки негативного впливу російського мовлення в районах Херсонської області, підтримки незалежних блогерів та стрімерів, які правдиво висвітлюють діяльність окупаційної влади в Криму [11].

2 листопада 2017 р. Представник провів робочу зустріч з Представником ОБСЄ з питань свободи ЗМІ (ПЗМІ) Арлемом Дезіром. Під час зустрічі Постійний представник повідомив ПЗМІ щодо мандата Представництва, а також тих завдань, які нині вирішуються в умовах збройної агресії РФ та спроби анексії Кримського півострова. Представник привернув увагу ПЗМІ щодо незаконного мовлення окупаційною владою Криму на захоплених потужностях та частотному ресурсі України із пропагандою шовінізму, ультранационалізму та мови ненависті. 2 листопада 2017 р. Представник також провів зустріч із першою заступницею керівника БДПІЛ ОБСЄ, під час якої було обговорено можливі шляхи взаємодії Представництва із БДПІЛ. Представник запропонував БДПІЛ використовувати можливості Представництва для проведення інтерв'ювання мешканців Криму, які звертаються за наданням адміністративних послуг до Представництва та/або перетинають адмінмежу на КПВВ у Херсонській області. З цією метою, а також задля здійснення моніторингу інших порушень прав людини, зобов'язань та принципів ОБСЄ Представництво висловило готовність стати майданчиком для діалогу зацікавлених громадських організацій та міжнародних структур [8].

Висновок. Таким чином можна зробити загальний висновок про те, що взаємодія Представництва та СММ ОБСЄ повністю відповідає як мандату СММ, так і загальним принципам діяльності ОБСЄ, охоплюється Меморандумом про взаєморозуміння між Урядом України та ОБСЄ про розміщення СММ ОБСЄ. Така взаємодія відповідає завданням Представництва, передбаче-

ним законодавством України та встановленим Указом Президента України від 20 січня 2016 р. № 16/2016.

Практичними результатами такої взаємодії, що полягає у наданні з боку Представництва до СММ ОБСЄ інформації та матеріалів, обговоренні актуальних питань, пов'язаних з окупацією Криму та ВПО з Криму, обговоренні діяльності СММ ОБСЄ щодо Криму у форматі взаємодії з іншими структурами ОБСЄ, можуть стати відомості, відображені в документах СММ ОБСЄ, а саме щоденні та тематичні звіти. Реалізація таких напрацювань у міжнародно-правовому вимірі протидії російській агресії та забезпеченні безпеки та співробітництва в Європі має стати підґрунтям для нових наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бабін Б.В. Правовые механизмы реализации программ ОБСЕ. Право.by. : научно-практический журнал. Минск, 2010. № 1. С. 207–211.
2. Бабін Б.В. Представництво Президента України в АР Крим та координація правоохоронних органів в умовах російської агресії / Бабін Б.В., Плешко Е.А. Вісник прокуратури. 2018. № 2. С. 3–18.
3. Внутрішньо переміщені особи в Україні: Тематичний звіт, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, 12 серпня 2014 р. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/246201?download=true>.
4. Вплив кризи в Україні на її західні області: Тематичний звіт, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, 30 березня 2015 р. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/250441?download=true>.
5. Громадянське суспільство та криза в Україні: Тематичний звіт, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, 11 лютого 2015 р. URL: <http://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/217531?download=true>.
6. Доступ до правосуддя в контексті конфлікту в Україні: Тематичний звіт, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, грудень 2015. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/212321?download=true>.
7. Звіт про результати діяльності Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим за IV квартал 2017 року. Херсон: ППУ в АРКЮ 2018. 45 с.
8. Зустрічі Постійного Представника з посадовцями ОБСЄ 10:23 03.11.2017. URL: <http://www.ppu.gov.ua/zustrichi-postijnogo-predstavnyka-z-posadovtsyamy-obsey/>.
9. Зустріч з представниками Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні 20:22 31.01.2018; URL: <http://www.ppu.gov.ua/zustrich-z-predstavnykamy-spetsialnoyi-monitoringovoyi-misiyi-obseye-v-ukrayini/>.
10. Історія Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим. URL: <http://www.ppu.gov.ua/1854-2/>
11. Кримське питання на Додатковій нараді ОБСЄ з питань вільних медіа 10:31 03.11.2017. URL: <http://www.ppu.gov.ua/krymske-pytannya-na-dodatkovij-naradi-obseye-z-pytanvilnyh-media/>.
12. Лобов Д.В. Статус ОБСЄ в адміністративно-правовому вимірі. Право і суспільство. 2011. № 5. С. 104–109.
13. Макарова Г.Н. Современные международно-правовые и организационные аспекты повышения эффективности деятельности организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ): автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Казань, 2008. 26 с.
14. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) про розміщення спеціальної моніторингової місії ОБСЄ від 14 квітня 2014 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/975_026.
15. Отчет о работе по состоянию на 17 августа 2016; СММ ОБСЄ, 18 августа 2016. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/260276?download=true>.
16. Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим: Указ Президента України від 20 січня 2016 р. № 16/2016 / Офіційний вісник України. 2016. № 7. С. 8.
17. Последние новости от Специальной мониторинговой миссии ОБСЕ в Украине на основе информации, поступившей по состоянию на 4 февраля 2018 года, 19:30 КИЕВ 5 февраля 2018. URL: <http://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/370321>.
18. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. Новини. URL: <http://www.ppu.gov.ua/>.

19. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 р. № 350-XIV / Відомості Верховної Ради України. 1999. № 5–6. Ст. 43.
20. Про невідкладні заходи щодо відновлення діяльності Представництва Президента України в АРК: розпорядження Президента України від 16 травня 2014 р. № 865/2014-рп / Офіційний вісник України. 2014. № 41. С. 67.
21. Про невідкладні питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим: Указ Президента України від 24 травня 2014 р. № 487/2014 / Офіційний вісник України. 2014. № 43. С. 40.
22. Про Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: Закон України від 2 березня 2000 р. № 1524-III / Відомості Верховної Ради України. 2000. № 21. Ст. 158.
23. Протидія дискримінації кримськотатарського народу: взаємодія Представництва та БДПІЛ ОБСЄ 11:17 18.10.2017. URL: <http://www.ppu.gov.ua/protydiya-dyskryminatsiy.i-krymskotatarskogo-narodu-vzayemodiya-predstavnytstva-ta-bdipl-obsye/>
24. Свобода пересування через адміністративний кордон з Кримом: Тематичний звіт, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, 19 червня 2015 р. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/172121?download=true>.
25. Спеціальна моніторингова місія (СММ) ОБСЄ в Україні: факти. Оновлена версія станом на грудень 2016. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/116924?download=true>.

УДК 341.174

КАЧУРІНЕР В.Л.

ПРИНЦИП ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Статтю присвячено місцю принципу профілактики та попередження в екологічній політиці Європейського Союзу. Аналізуються існуючі підходи до розуміння цього принципу в праві Європейського Союзу. Зазначено, що Європейська спільнота має право закріпити такий рівень захисту навколишнього середовища, людей, тварин і рослин, який вона вважає необхідним. Зроблено висновок щодо формування єдиного підходу до розуміння принципу профілактики та попередження.

Ключові слова: право Європейського Союзу, принцип профілактики та попередження, система екологічного менеджменту та аудиту, екологічне маркування, штраф.

Статья посвящена месту принципа профилактики и предупреждения в экологической политике Европейского Союза. Анализируются существующие подходы к пониманию данного принципа в праве Европейского Союза. Отмечено, что Европейское сообщество вправе закрепить такой уровень защиты окружающей среды, людей, животных и растений, который оно считает необходимым. Сделан вывод о формировании единого подхода к пониманию принципа профилактики и предупреждения.

Ключевые слова: право Европейского Союза, принцип профилактики и предупреждения, система экологического менеджмента и аудита, экологическая маркировка, штраф.

© КАЧУРІНЕР В.Л. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та державного управління (Міжнародний гуманітарний університет)